

Xolnazarova Madina Panji qizi - Termiz davlat pedagogika universiteti magistranti
xolnazarova.madina@icloud.com

Ilmiy raxbari: TerDPI

Tarix kafedrası v.b.dotsenti Boboyeva Sitora Ro'zimaxmatovna
sitorboboyeva@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada **ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlik** tushunchasi, uning mazmuni, shakllanish omillari, tarkibiy unsurlari, O'zbekiston ta'lim tizimidagi amaliy ahamiyati va rivojlantirish yo'llari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda xalqaro hamkorlik milliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, pedagogik kadrlar salohiyatini oshirish, ta'lim sifatini baholash, xorijiy tajribani milliy sharoitga moslashtirish, akademik mobillikni rivojlantirish va ilmiy integratsiyani kuchaytirish vositasi sifatida yoritiladi. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi, xalqaro ta'lim dasturlari, xorijiy oliy ta'lim muassasalari filiallari hamda xalqaro reytinglar bilan bog'liq jarayonlar maqolaning asosiy tahlil obyekti tashkil etadi. Maqolada xalqaro hamkorlik ta'lim tizimini tashqi tajribaga qaram qilish emas, balki milliy manfaatlar asosida jahon ta'lim makoniga integratsiyalashuv jarayoni ekani asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: Xalqaro hamkorlik, ta'lim integratsiyasi, akademik mobillik, xorijiy tajriba, oliy ta'lim, xalqaro reyting, qo'shma ta'lim dasturlari, pedagogik innovatsiya, ta'lim sifati, O'zbekiston ta'lim tizimi.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida ta'lim milliy chegaralar bilan cheklanib qolmaydigan, davlatlararo hamkorlik, ilmiy almashinuv, akademik mobillik va innovatsion tajribalar orqali rivojlanadigan ijtimoiy institutga aylandi. Har bir davlatning iqtisodiy qudrati, ilmiy salohiyati, texnologik taraqqiyoti va xalqaro raqobatbardoshligi ta'lim tizimining sifati bilan bevosita bog'liq. Shu sababli **ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlik** O'zbekiston uchun ham strategik ahamiyat kasb etmoqda. Bu jarayon mamlakat ta'lim tizimini jahon standartlariga moslashtirish, ilg'or pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirish, yoshlarning zamonaviy bilim va ko'nikmalarini shakllantirish, ilmiy izlanishlar sifatini oshirish hamda xalqaro mehnat bozorida raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlik deganda davlatlar, ta'lim muassasalari, ilmiy markazlar, xalqaro tashkilotlar, nodavlat institutlar va ekspertlar o'rtasida bilim,

tajriba, texnologiya, metodika, ilmiy natija va akademik resurslar almashinuvi tushuniladi. Bu hamkorlik faqat xorijga talaba yuborish yoki xorijiy professorlarni jalb qilish bilan chegaralanmaydi. Uning mazmuni ancha keng bo‘lib, qo‘shma ta‘lim dasturlari, ikki diplomli ta‘lim, xalqaro akkreditatsiya, ilmiy grantlar, o‘quv adabiyotlarini yangilash, ta‘lim sifatini baholash, xalqaro tadqiqotlarda ishtirok etish, raqamli ta‘lim platformalarini joriy etish va xorijiy universitetlar bilan ilmiy-amaliy loyihalar yuritishni ham qamrab oladi.

O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonunida ta‘lim sohasidagi xalqaro hamkorlik alohida bob sifatida belgilangan. Qonunning 67-moddasida ta‘lim tashkilotlari xorijiy mamlakatlarning ta‘lim muassasalari va tashkilotlari bilan ilmiy-texnik hamkorlikni rivojlantirish, qo‘shma fakultetlar va o‘quv markazlari tashkil etish, xalqaro darajadagi anjumanlar o‘tkazish, o‘qituvchilar va ta‘lim oluvchilar almashinuvini amalga oshirish orqali hamkorlik qilishi mumkinligi ko‘rsatiladi. 68-moddada esa ta‘lim sohasidagi xalqaro hamkorlik O‘zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalari va qonunchiligiga muvofiq amalga oshirilishi belgilangan. Bu me‘yorlar xalqaro hamkorlikni tasodifiy tashabbus emas, balki huquqiy asosga ega bo‘lgan davlat siyosati darajasidagi jarayon sifatida ko‘rsatadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

O‘zbekiston pedagogika fanida ta‘lim sifati, pedagogik innovatsiya, kadrlar tayyorlash, ta‘lim mazmunini modernizatsiya qilish va xalqaro tajribalarni milliy ta‘lim tizimiga moslashtirish masalalari ko‘plab olimlar tomonidan o‘rganilgan. N. Azizxo‘jayeva, J. Yo‘ldoshev, R. Jo‘rayev, N. Muslimov, B. Xodjayev, U. Inoyatov, Sh. Sharipov, S. Turg‘unov, M. Quronov kabi tadqiqotchilarning ilmiy ishlari ta‘lim jarayonini yangilash, pedagogik texnologiyalarni joriy etish, kasbiy kompetentlikni shakllantirish va ta‘lim boshqaruvini takomillashtirishning nazariy asoslarini yaratishga xizmat qilgan.

N. Azizxo‘jayeva pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat masalalarini tahlil qilar ekan, ta‘lim jarayonida aniq maqsad, metod, vosita, natija va baholash o‘rtasidagi uyg‘unlikni ta‘minlash zarurligini ko‘rsatadi. Bu qarash xalqaro hamkorlik sharoitida alohida ahamiyatga ega, chunki xorijiy tajribani milliy ta‘lim tizimiga kiritish uni mexanik ko‘chirish bilan emas, balki pedagogik maqsadga muvofiqligini aniqlash orqali amalga oshirilishi kerak. J. Yo‘ldoshev va R. Jo‘rayevlarning ta‘lim tizimi, pedagogik jarayon va boshqaruv haqidagi tadqiqotlarida ta‘lim sifati tizimli yondashuv asosida talqin qilinadi. Xalqaro hamkorlik ham aynan tizimli yondashuvni talab etadi, chunki u o‘quv dasturi, professor-o‘qituvchi salohiyati, ilmiy izlanish, baholash, moddiy-texnik baza va mehnat bozori talablarini bir-biriga bog‘laydi.

N. Muslimovning kasbiy kompetentlikka oid ilmiy qarashlari xalqaro hamkorlik orqali pedagogik kadrlar tayyorlashni takomillashtirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Kompetensiyaviy yondashuvda mutaxassisning bilimi uning amaliy faoliyatda muammoni hal qila olishi, yangilikka moslasha olishi, kommunikativ va raqamli ko'nikmalarga ega bo'lishi bilan baholanadi. Bugungi xalqaro ta'lim makonida aynan shu ko'nikmalar ustuvor ahamiyatga ega. O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarining xorijiy universitetlar bilan hamkorligi, qo'shma ta'lim dasturlari va akademik mobillik dasturlari bo'lajak mutaxassislarning faqat diplom olishiga emas, balki xalqaro kommunikatsiya, akademik yozuv, ilmiy izlanish va kasbiy moslashuvchanlik kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qilishi zarur.

M. Quronov va S. Turg'unovlarning ta'lim-tarbiya, boshqaruv va milliy qadriyatlar haqidagi qarashlari xalqaro hamkorlikning muhim metodologik jihatini ochib beradi. Xalqaro tajribani qabul qilish milliy tarbiya, ona tili, tarixiy xotira, ma'naviy qadriyatlar va ijtimoiy muhitdan uzilgan holda amalga oshirilsa, ta'limda tashqi shakl kuchayib, ichki mazmun zaiflashishi mumkin. Shu sababli O'zbekiston ta'lim tizimida xalqaro hamkorlik **milliylik va umuminsoniylik uyg'unligi** asosida rivojlanishi kerak. Xorijiy tajriba o'zlashtiriladi, lekin u mahalliy ehtiyoj, hududiy imkoniyat, ta'lim oluvchining ijtimoiy-madaniy muhiti va davlat taraqqiyoti maqsadlariga moslashtiriladi.

ASOSIY QISM

Ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlikning mazmuni bir nechta tarkibiy yo'nalishlardan iborat. Ularning eng muhimlari **akademik mobillik, qo'shma ta'lim dasturlari, xalqaro ilmiy loyihalar, pedagoglarning malaka oshirishi, xorijiy professor-o'qituvchilarni jalb qilish, xalqaro baholash tadqiqotlarida ishtirok etish, xalqaro akkreditatsiya va ta'lim sifatini global mezonlar asosida baholashdir**. Ushbu yo'nalishlar bir-biridan ajratilgan holda emas, balki yagona integratsion tizim sifatida faoliyat yuritganda ta'lim sifatiga real ta'sir ko'rsatadi.

O'zbekiston oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida xalqaro hamkorlik strategik yo'nalish sifatida belgilangan. Konsepsiyada O'zbekiston oliy ta'lim tizimini Markaziy Osiyoda xalqaro ta'lim dasturlarini amalga oshiruvchi "xab"ga aylantirish, xorijiy oliy ta'lim muassasalari bilan hamkorlikni kengaytirish, xalqaro reytinglarda milliy universitetlar o'rnini mustahkamlash va ilmiy maqolalarning xalqaro bazalardagi ulushini oshirish vazifalari belgilangan. Hujjatda so'nggi yillarda 1 611 nafar professor-o'qituvchi xorijiy oliy ta'lim muassasalarida stajirovka va malaka oshirishdan o'tgani, xalqaro hamkorlik doirasida 112 nafar yosh magistraturaga, 51 nafar yosh doktoranturaga xorijiy oliy ta'lim va ilmiy muassasalarga qabul qilingani qayd etilgan.

Xalqaro hamkorlikning amaliy natijalari oliy ta'lim muassasalari tarmog'ining kengayishida ham ko'rinadi. 2024-yil avgust oyidagi rasmiy ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekistonda oliy ta'lim muassasalari soni 211 tani tashkil etgan. Ulardan 112 tasi davlat, 30 tasi xorijiy va 69 tasi nodavlat oliy ta'lim muassasalaridir. Yoshlarning oliy ta'lim bilan qamrovi 43 foizga yetkazilgani ham qayd etilgan. Bu raqamlar xalqaro hamkorlik faqat diplomatik uchrashuvlar darajasida emas, balki real ta'lim infratuzilmasi, xorijiy universitetlar filiallari, qo'shma dasturlar va raqobat muhitining shakllanishi orqali amalga oshayotganini ko'rsatadi.

Oliy ta'limdagi xalqaro hamkorlikning yana bir muhim ko'rinishi xalqaro shartnoma va memorandumlar sonining ortishidir. Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi ma'lumotiga ko'ra, 2024-yilning birinchi yarim yilligida 9 ta xalqaro darajadagi tadbir o'tkazilgan, ularda 50 ga yaqin rektor va prorektorlar darajasidagi delegatsiyalar qatnashgan, oliy ta'lim muassasalari o'rtasida 160 dan ziyod yangi shartnoma va memorandum imzolangan. Bu jarayon O'zbekiston universitetlari xalqaro akademik maydonda faollashayotganini ko'rsatadi.

Xalqaro hamkorlik ta'lim sifatini oshirishning kuchli vositasidir. Xorijiy universitetlar bilan tuzilgan qo'shma dasturlar o'quv rejalari va fan dasturlarini xalqaro mezonlar asosida qayta ko'rib chiqishga undaydi. Masalan, pedagogika, axborot texnologiyalari, iqtisodiyot, tibbiyot, muhandislik va tabiiy fanlar bo'yicha xalqaro hamkorlik dasturlari talabalarni faqat mahalliy darsliklar bilan emas, balki zamonaviy ilmiy manbalar, xalqaro akademik yozuv, laboratoriya ishlari va loyiha asosidagi ta'lim bilan tanishtiradi. Bunday jarayonda talaba mustaqil fikrlash, manba bilan ishlash, ilmiy dalil keltirish, jamoada ishlash va muammoni amaliy hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Ta'limda xalqaro hamkorlikning shakllanish omillari turlicha. Globallashuv, raqamli texnologiyalar, xalqaro mehnat bozori, migratsiya jarayonlari, ilmiy axborot almashinuvi va iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi ta'lim tizimidan yangicha sifat talab qilmoqda. Bugungi mutaxassis faqat o'z mamlakatida emas, xalqaro miqyosda ham raqobat qila olishi kerak. Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida chet tillarini bilish, raqamli kompetensiya, xalqaro kommunikatsiya, ilmiy izlanish madaniyati va akademik halollik kabi ko'nikmalar muhim o'rin egallamoqda.

Xalqaro hamkorlikning muhim yo'nalishlaridan biri **akademik mobillik**dir. Akademik mobillik talabalar, magistrantlar, doktorantlar va professor-o'qituvchilarning xorijiy ta'lim yoki ilmiy muassasalarda ma'lum muddat o'qishi, ilmiy tadqiqot olib borishi, tajriba almashishi va malaka oshirishini anglatadi. Akademik mobillikning qadri shundaki, u insonni boshqa ta'lim madaniyati bilan yuzlashtiradi. Talaba xorijiy universitetda faqat fan o'rganmaydi, balki vaqtni

boshqarish, ilmiy manba bilan ishlash, mustaqil tadqiqot olib borish, jamoaviy loyiha tayyorlash va akademik halollikka rioya qilishni ham o'zlashtiradi. Professor-o'qituvchi esa yangi metodika, baholash tizimi, o'quv dizayni va ilmiy hamkorlik madaniyatini o'rganadi.

Erasmus+ dasturi O'zbekiston oliy ta'limi xalqaro integratsiyasida muhim o'rin tutadi. Erasmus+ milliy ofisi 2022–2024-yillarga oid statistik ma'lumotlarni e'lon qilgan, 2024-yilgi Erasmus Mundus Joint Masters stipendiyalari bo'yicha esa 2015-yildan buyon jami 127 nafar o'zbekistonlik g'olib ushbu stipendiyalarni qo'lga kiritgani qayd etilgan. Bu kabi dasturlar O'zbekiston yoshlari uchun Yevropa ta'lim makonida o'qish, xalqaro ilmiy muhitga kirish va milliy taraqqiyot uchun zarur yo'nalishlarda bilim olish imkoniyatini kengaytiradi.

Xalqaro hamkorlik umumiy o'rta ta'lim uchun ham dolzarbdir. O'zbekistonning xalqaro baholash dasturlarida ishtiroki ta'lim sifatini faqat ichki nazorat bilan emas, balki xalqaro mezonlar asosida ham baholash imkonini beradi. PISA kabi tadqiqotlar o'quvchilarning matematik savodxonligi, o'qish savodxonligi va tabiiy-ilmiy savodxonligini tekshiradi. Rasmiy ma'lumotlarda O'zbekistonning PISA 2025 tadqiqotida ishtirok etishi bo'yicha Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti bilan kelishuvga erishilgani qayd etilgan. Bunday xalqaro baholashlar ta'limdagi zaif nuqtalarni aniqlash, o'quv dasturlarini takomillashtirish va o'qituvchilar tayyorgarligini qayta ko'rib chiqish uchun muhim tahliliy asos yaratadi.

Ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlik ilm-fan bilan uzviy bog'liq. O'zbekiston oliy ta'lim tizimida xalqaro ilmiy bazalarda maqolalar chop etish, xalqaro konferensiyalarda ishtirok etish, qo'shma ilmiy loyihalar yuritish, xorijiy ilmiy markazlar bilan grantlar olish va doktorantlar tayyorlash masalalari tobora dolzarb bo'lmoqda. Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil yakuni bo'yicha ma'lumotlarida Scopus va Web of Science bazalaridagi maqolalar soni 7 512 taga yetgani, Xirsh indeksi 5 va undan yuqori bo'lgan professor-o'qituvchilar soni 422 nafarni tashkil qilgani, oliy ta'limdan keyingi ta'lim institutlariga qabul kvotalari 5 200 taga yetkazilgani va jami ilmiy izlanuvchilar soni 22 180 nafar bo'lgani ko'rsatilgan. Bu ko'rsatkichlar O'zbekiston oliy ta'limining xalqaro ilmiy maydonga chiqish jarayoni faollashayotganini anglatadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston ta'lim tizimida xalqaro hamkorlikning kuchayishi bir necha muhim natija berdi. Ta'lim muassasalari tarmog'i kengaydi, xorijiy universitetlar filiallari paydo bo'ldi, qo'shma ta'lim dasturlari ko'paydi, professor-o'qituvchilar va talabalar akademik mobillikka jalb qilina boshladi, xalqaro reytinglar va akkreditatsiya

masalalariga e'tibor kuchaydi. Bular ta'lim tizimining tashqi dunyo bilan aloqasi kengayayotganini bildiradi.

Shu bilan birga, xalqaro hamkorlikning samaradorligi hamkorlik soni bilan emas, uning ta'lim sifatiga real ta'siri bilan baholanishi kerak. Har bir memorandum yoki shartnoma amaliy natijaga olib kelmasa, u faqat rasmiy hujjat bo'lib qoladi. Amaliy natija talaba bilimining oshishi, professor-o'qituvchi metodikasining yangilanishi, ilmiy maqolalar sifati, xalqaro grantlar hajmi, qo'shma laboratoriyalar faoliyati, o'quv dasturlarining yangilanishi va bitiruvchilarning mehnat bozorida raqobatbardoshligi orqali ko'rinadi.

Xalqaro hamkorlikning muammolari ham mavjud. Ayrim oliy ta'lim muassasalarida xorijiy hamkorlik tashqi ko'rsatkich sifatida qabul qilinadi, lekin uning mazmuni chuqur tahlil qilinmaydi. Chet el universiteti bilan memorandum imzolash, xorijiy professorni qisqa muddatga taklif qilish yoki xalqaro konferensiya o'tkazish muhim, ammo bu ishlar o'quv jarayoniga, ilmiy izlanish sifatiga va kadr tayyorlash natijasiga bevosita bog'lanmasa, ta'siri cheklangan bo'ladi. Shuning uchun xalqaro hamkorlikni rejalashtirishda aniq maqsad, indikator, muddat, mas'ul tomon va kutilayotgan natija belgilanishi lozim.

Yana bir muammo xorijiy tajribani milliy sharoitga moslashtirish bilan bog'liq. Har qanday ilg'or tajriba ham to'g'ridan-to'g'ri ko'chirib qo'llanavermaydi. Masalan, kredit-modul tizimi, mustaqil ta'lim, loyiha asosidagi o'qitish yoki xalqaro baholash mezonlari rivojlangan akademik muhitda samarali ishlashi mumkin, lekin ularni O'zbekiston sharoitida qo'llash uchun professor-o'qituvchi yuklamasi, talabalar mustaqil ishlash madaniyati, kutubxona resurslari, raqamli platformalar, baholash shaffofligi va akademik halollik tizimi ham mos ravishda rivojlanishi zarur. Xalqaro tajriba milliy ehtiyoj bilan uyg'unlashganda ijobiy natija beradi.

Ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlikni rivojlantirish uchun bir nechta amaliy yo'nalish muhim. Oliy ta'lim muassasalarida xalqaro aloqalar bo'limlari faqat tashkiliy ishlar bilan emas, balki strategik tahlil, grantlar izlash, reyting indikatorlarini o'rganish, professor-o'qituvchilarga ilmiy nashrlar bo'yicha maslahat berish va akademik mobillik sifatini baholash bilan shug'ullanishi kerak. Har bir xalqaro loyiha yakunida uning ta'lim jarayoniga ta'siri tahlil qilinishi, foydali tajriba kafedralar, fakultetlar va maktab amaliyotiga tatbiq etilishi lozim.

Pedagogik ta'limda xalqaro hamkorlikning ahamiyati yanada katta. Pedagog kadrlar tayyorlashda xorijiy tajriba zamonaviy didaktika, inklyuziv ta'lim, raqamli ta'lim, kompetensiyaviy baholash, o'quvchi markazli yondashuv, STEAM ta'limi, tanqidiy fikrlash va ta'lim psixologiyasi bo'yicha yangi imkoniyatlar yaratadi. Termiz davlat pedagogika universiteti kabi hududiy oliy ta'lim muassasalari uchun xalqaro

hamkorlik mahalliy ta'lim muammolarini global tajriba asosida hal qilish imkonini beradi. Masalan, Surxondaryo viloyatida maktab ta'limi sifatini oshirish, chet tili o'qituvchilarini tayyorlash, raqamli savodxonlikni rivojlantirish yoki maktabgacha ta'lim metodikasini takomillashtirish bo'yicha xorijiy universitetlar bilan qo'shma seminarlar, amaliy tadqiqotlar va metodik loyihalar tashkil etish mumkin.

Xalqaro hamkorlikni rivojlantirishda chet tillarini bilish hal qiluvchi omillardan biridir. Talaba va professor-o'qituvchi ingliz, rus yoki boshqa xorijiy tillarda ilmiy manba o'qiy olmasa, xalqaro grant yozish, maqola tayyorlash, konferensiyada qatnashish yoki xorijiy hamkor bilan erkin muloqot qilishda qiyinchilikka duch keladi. Shu sababli ta'lim muassasalarida akademik ingliz tili, ilmiy yozuv, tarjima madaniyati va xalqaro kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirish alohida yo'nalish sifatida olib borilishi zarur.

XULOSA

Ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlik O'zbekistonning zamonaviy taraqqiyotida strategik ahamiyatga ega bo'lgan jarayondir. U milliy ta'lim tizimini jahon ta'lim makoniga bog'laydi, pedagogik va ilmiy salohiyatni oshiradi, o'quv dasturlarini yangilaydi, ta'lim sifatini xalqaro mezonlar asosida baholash imkonini yaratadi. O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatadiki, xalqaro hamkorlik davlat siyosatining muhim yo'nalishiga aylanmoqda. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunda xalqaro hamkorlikning huquqiy asoslari belgilangan, oliy ta'limni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida esa mamlakatni xalqaro ta'lim dasturlari uchun mintaqaviy markazga aylantirish vazifasi qo'yilgan.

Xalqaro hamkorlikning asosiy qadri uning tashqi shaklida emas, ichki mazmunidadir. Xorijiy universitet bilan shartnoma, qo'shma dastur yoki akademik almashinuv haqiqiy natija berishi uchun u ta'lim sifati, ilmiy izlanish, pedagogik mahorat va bitiruvchilar kompetensiyasiga bevosita ta'sir qilishi kerak. O'zbekiston ta'lim tizimida xalqaro hamkorlikni yanada rivojlantirish uchun milliy manfaat, ta'lim sifati, akademik halollik, ilmiy natijadorlik va amaliy samaradorlik asosiy mezon bo'lib qolishi lozim. Shundagina xalqaro hamkorlik tashqi aloqalar majmuasi emas, balki ta'lim tizimini chuqur modernizatsiya qiluvchi kuchli mexanizmga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining Qonuni. Ta'lim to'g'risida. 2020-yil 23-sentabr, O'RQ-637-son.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida. 2019-yil 8-oktabr, PF-5847-son.

3. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. Xalqaro hamkorlik faoliyati bo‘yicha ma’lumotlar. - Toshkent, 2024.
4. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. Respublika oliy va professional o‘quv muassasalarining 2024/2025-o‘quv yiliga tayyorgarligi. - Toshkent, 2024.
5. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. 2024-yil yakuni bo‘yicha oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar sohasidagi sarhisob. - Toshkent, 2024.
6. Erasmus+ National Office in Uzbekistan. Statistics of Erasmus+ Activities in Uzbekistan for 2022–2024. - Tashkent, 2024.
7. Erasmus+ National Office in Uzbekistan. Statistics of Erasmus Mundus Joint Masters Winners in 2024. - Tashkent, 2024.
8. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi. O‘zbekistonning PISA xalqaro tadqiqotidagi ishtiroki bo‘yicha rasmiy ma’lumotlar. - Toshkent, 2023.
9. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. - Toshkent: TDPU, 2006.
10. Yo‘ldoshev J.G‘., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. - Toshkent: O‘qituvchi, 2004.
11. Jo‘rayev R.H. Ta’lim jarayonini boshqarishning ilmiy-pedagogik asoslari. - Toshkent: Fan, 2007.
12. Muslimov N.A. Kasb ta’limi o‘qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish texnologiyasi. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2013.
13. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. - Toshkent: Sano-standart, 2017.
14. Inoyatov U.I. Ta’lim sifati va zamonaviy pedagogik boshqaruv. - Toshkent: Fan, 2012.
15. Sharipov Sh.S. Kasbiy ta’lim pedagogikasi. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
16. Turg‘unov S.T. Ta’lim muassasalarini boshqarish. - Toshkent: Fan, 2011.
17. Quronov M. Milliy tarbiya. - Toshkent: Ma’naviyat, 2007.